

YĀGŌGŌRINŌ

Isarailanŏ pākpana Dikirii 1:1-3:6

Yāgŏgŏri káakunŏ 3:7-3:31

Debora 4:1-4:24

Gidion 6:1-8:35

Samusi 13:1-16:31

Isarailanŏ zìkana kũ Kanaa buri kũ ò gŏnŏ

¹ Yŏsua ga gbera Isarailanŏ Dikiri gbèka ò pì: Dínŏ mé oni gé zì káwɛɛ kũ Kanaanŏ káakuu?

² Akũ Dikiri pì: Yudanŏ mé oni gé. À ma! Ma bùsuu pìi nàñne ní ɔĩɛ.

³ Akũ Yudanŏ pì ní dane Simeonŏne: À mŏ à gé zɛwɛɛ gu kũ Luda kpàwá túbi ũ gŭn, ò zì ká kũ Kanaanŏ gbasa ò gé zéáɛ gu kũ à kpàáwan. Akũ Simeonŏ gèè kũńwo.

⁴ Kũ Yudanŏ gèè ɛ, Dikiri Kanaanŏ kũ Perizinŏ nàñne ní ɔĩ, akũ ò ní dɛdɛ zaa Bezeki dúbu kuri.

⁵ Gwen ò Adonibezeki lèn ò zìi kà kãao, akũ ò Kanaanŏ kũ Perizi pìnŏ dèdɛ.

⁶ Kũ kína pì ten bàa lé, akũ ò pèa. Ò a kù, akũ ò a ɔnemidanŏ kũ a gbánemidanŏ zŏzŏ.

⁷ Akũ Adonibezeki pì: Ma kína gbèñŏn baaakŏ akurinŏ ɔnemidanŏ kũ ní gbánemidanŏ zŏzŏ, akũ ò pŏble kũ à lèɛ ma teburu gèi kŏnŏ wè. Lákũ ma kè gbè pìnŏne nà, a fīnan Luda bŏmɛne. Akũ ò gèè kãao Yurusalemu, gwen à gàn.

⁸ Kũ Yudanŏ lèɛ Yurusalemua, ò sì, akũ ò a gbèñŏ dèdɛ kũ fēnɛdao ò té sŏa.

⁹ Abire gbera Yudanɔ gɛɛ ɔ zɪ ká kũ Kanaa kũ ɔ kú gusĩsĩdenɔ kũ Nɛgɛvɪo kũ gusarao.

¹⁰ Ɔ gɛɛ ɔ lɛtɛ Kanaa kũ ɔ kú Eblɔnunɔa. Eblɔnu tɔn Kiriataba yã. Gwen ɔ zɪ blɛn Sesai kũ Aimao kũ Talamaiooa.

¹¹ Bona gwe ɔ gɛɛ lɛtɛ Debidenɔa. Debi tɔn Kiriasɛfa yã.

¹² Akũ Kalɛbu pì: Gbɛ kũ à lɛtɛ Kiriasɛfa pìia à sìn, mani ma nɛnɔgbɛ Akasa kpáa nɔ ũ.

¹³ Kalɛbu dakũna Kenazi né Ɔtonieli mé à sɪ, akũ Kalɛbu a nɛnɔgbɛ pìi kpáa.

¹⁴ Kũ à a sɛ, akũ à nàkaraa à gé zɪtɛ wéke a dea. Kũ nɔgbɛ pìi kìpa a zaakia, akũ Kalebu a là à pì: Bón n yei?

¹⁵ Akũ à wɛa à pì: N gbɛke kemɛnɛ. Zaakũ gu kũ n ma gba kú Nɛgɛvi gbárannan, n ma gba a ísɛbokide dɔ. Akũ Kalebu a gbà gu kũ a ísɛboki kú sɪsɪ musu kũ gu kũ a ísɛboki kú guvutɛ gũnwo.

¹⁶ Musa anzure buri kũ ɔdi pi Keninɔ bò wɛtɛ dominaliden kũ Yudanɔ, ɔ gɛɛ ɔ vùtɛ kũńwo n b̀usun Aradi sare Nɛgɛvi gbárannan.

¹⁷ Akũ Yudanɔ kũ n danɛ Simɛɔnɔ gɛɛ ɔ lɛtɛ Kanaa kũ ɔ kú Zɛfanɔa. Ɔ wɛtɛ pìi kàkatɛ mámmam, akũ ɔ tɔ kpànɛ Ɔma.

¹⁸ Yudanɔ Gaza kũ Asakɛlɔnio kũ Ekɛrɔnuo kũ n gunɔ sɪ.

¹⁹ Dikiri kú kũńwo, akũ ɔ n gukpide sɪ, ama odi fɔ ɔ pɛ gusaradenɔaro, kũ gbɛ pìnɔn sɔgo m̀pɔnɔ vɪ yã.

²⁰ Ɔ Eblɔnu kpà Kalebua lákũ Musa a lé sɛ nà, akũ à pɛ Anaki buri gbɛnɔn aakɔnɔa gwe.

21 Biliaminunɔ sɔ odi pé Yebusi kũ ò kú Yurusalemunɔaro, akũ Yebusinɔn kú kũńwo Yurusalemu ari kú a gbārao.

22 Yusufunɔ sɔ ò lète Betelia akũsɔ Dikiri kú kũńwo.

23 Beteli tón Luzu yā. Kũ ò gbẽnɔ zì Beteli asiri gwa,

24 gu'asirigwarii pìnɔ gɔgbẽ ke è àten bo wēte pìn, akũ ò pìne: Ñ owere deran óni ke nà ò gē wēte gūn óni gbēke kenne.

25 Kũ à zé mòńne, akũ ò wētepidenɔ dède kũ fēnedao, akũ ò gɔgbẽ pìi tò kũ a danenɔ n pínki.

26 Gɔgbẽ pìi gēe Iti b̀usun à wēte kàte gwe, akũ à t́ kpàne Luzu. T́ bire mé à g̀one ari kũ a gbārao.

27 Manasenɔ dí pé Kanaa kũ ò kú Betesā kũ Tanakio kũ Dɔruo kũ Ibleamuo kũ Megidoo kũ n lakutunɔaro, zaakũ ò g̀i ò kpé vute b̀usuu p̀imme.

28 Kũ Isarailanɔ gbāna lè, akũ ò Kanaanɔ dà z̀z̀in, odi péńma n p̀inkiro.

29 Lemε se Eflaimunɔ dí pé Kanaa kũ ò kú Gezananɔaro, akũ ò kú gwe lele.

30 Lemε dɔ Zebuluninɔ dí pé Kanaa kũ ò kú Kitionu kũ Naloluonɔaro, akũ ò n dá z̀z̀in.

31 Lemε dɔ Asanɔ dí pé gbẽ kũ ò kú Ako kũ Sid̄o kũ Alabuo kũ Akazibuo kũ Elebao kũ Afekio kũ Reobuoaro,

32 akũ ò v̀ute lele kũ Kanaanɔ b̀usude p̀inɔ.

33 Lemε dɔ Nafatalinɔ dí pé Besemesidenɔ kũ Betanadenɔaro, akũ ò v̀ute lele kũ Kanaanɔ b̀usude p̀inɔ ò n dá z̀z̀in.

34 Amɔrinɔ Dānɔ ỳipa ò n kpá gukpiden, odi weńne ò su vute gusaranlo.

³⁵ Amōri pìnò gì ò kpé vute Eresi kpia kũ Ayabnio kũ Salabimuo. Kũ Yusufunŋ gbāna kàra, akũ ò n̄ dá zòzĩn̄.

³⁶ Amōrinŋ b̀usu lézeki n̄aa zaa Fí Gbèkpakotozen ari à gèe pé Sela ari à gèeo are kpa.

2

Dikiri Malaika bo à suna Isarailanŋa zaa Bokimu

¹ Dikiri Malaikaa b̀o Giligala à gèe Bokimu à pì: Ma á b̀ote Misila, ma gẽ kãáo b̀usu kũ ma la dà á dizinŋe dí gũn. Ma pì mani ma bàka kunna kãáo yã gboro zikiro.

² Ma òáre á yã sún kakara kũ b̀usu dí denŋoro. Ma òáre à n̄ sa'okinŋ gboro, akũ ádi ma yã maro. À kè dera a kè lee?

³ Tò! Maten oáre, mani pémmaáre doro. Onigŋ deáre lè ũ à gbãntereea akũsŋ n̄ tãnanŋ nigŋ deáre tankute ũ.

⁴ Kũ Dikiri Malaika yã p̀i ò Isarailanŋe, ò ɔ̀o d̀o gbãnagbãna.

⁵ Akũ ò tó kpà gu p̀ine Bokimu, akũ ò sa ò Dikiria gwe.

Isarailanŋ kpelina Ludane

⁶ Yɔsua gbẽnŋ gbarena gbera baadi gèe à gu kũ ò kpàa túbi ũ kũ.

⁷ Ò d̀o Dikirii Yɔsua gɔrŋa p̀inki kũ gbẽ zòkŋ kũ ò kun a gberanŋ gɔrŋo d̀o. Gbẽ zòkŋ p̀inò wé si yã zòkŋ kũ Dikiri kè Isarailanŋele p̀inki.

⁸ Kũ Dikiri zòbleri Nuni né Yɔsua kè wè basŋoro akuri, akũ à gã.

9 Ò a vì gu kũ à de a túbi ũ gũn zaa Timina Eresi, Eflaimunŏ gukpiden, Gaasi kpi gugbānduru kpa.

10 Kũ Yŏsua gŏrŏ gbēnŏ gāga n̄ pínki, né kũ ò fùte n̄ gberanŏ Dikiri dŏro, akūsŏ ò yā kũ à kè n̄ dizinŏne dŏro.

11 Akũ ò yā kũ à vāni Dikirinēē kè ò dò tānanŏi.

12 Ò pā kpà Dikiri n̄ dizinŏ Luda kũ à n̄ bŏte Misilai, ò tè buri kũ ò likañyĩnŏ tānanŏi ò donyĩ kèñne, akũ ò Dikiri pŏ fè.

13 Ò pā kpàì ò dò Baalii kũ Asatorēo.

14 Akũ Dikiri pŏ fènyĩ à n̄ ná n̄ wétāmmarinŏne n̄ ɔĩ ò n̄ wára. À n̄ kpá n̄ ibere kũ ò likañyĩnŏa, akũ odi fŏ ò gí kũ n̄ zĩdao n̄ ibereē pìnŏ ɔĩro.

15 Gŏrŏ kũ ò gèe zĩ ká pínki, Dikiri dì bo n̄ kpe de yā sún bo kũnwo nnaro yāi, lākũ à dàñne n̄ sān nà, akũ ò gŏ wétāmma zŏkŏo gũn.

16 Akũ Dikiri yāgŏgŏrinŏ bòbo n̄ té de ò n̄ sí n̄ wétāmmarinŏa.

17 Ama òdi n̄ yāgŏgŏrii pìnŏ yā maro, ò pāpā kè ò donyĩ kè tānanŏne. Ò kè zé kũ n̄ dizinŏ sèea likalika, òdigŏ yā kũ Dikiri diteñnenŏ kũna lán n̄ dizi pìnŏ bàro.

18 Tó Dikiri yāgŏgŏrii bò n̄ té, àdigŏ kú kũ yāgŏgŏrii pìio, akũ àdigŏ n̄ sí n̄ iberenŏ ɔĩ ari yāgŏgŏrii pìi wēndi lén, zaakũ tó ò n̄ dà gbē kũ òten ɔ tŏrĩmma òten wari dŏmmanŏ yāi, Dikiri dì n̄ wēnda gwame.

19 Tó yāgŏgŏrii gā sŏ, òdi era ò yaka de n̄ denŏla. Òdi do tānanŏi, òdi n̄ gbagba, òdi donyĩ kèñne. Òdi n̄ yāvānikēnaa pìnŏ kũ n̄ sāgbānao tóro.

20 Akũ Dikiri pŏ fènyĩ à pì: Zaakũ buri dí ma bàka kunna kũ n̄ dizinŏ yā gbòro odi ma yā maro,

²¹ mani pèhne buri kũ Yŏsua gà à n̄ tó n̄ b̀sunno kea doro.

²² Mani n̄ suu ke Isarailanŏa de mà n̄ yŏ mà gwa, tó oni ma zé sé ògŏ ma yã kũna lákũ n̄ dizinŏ kũ nà, ke tó oni ke lero.

²³ Abire yãin Dikiri buri pinŏ tò gwe. Adi n̄ na Yŏsuane a ɔĩ à pèh̄ma g̀noro.

3

¹ Dikiri buri pinŏ tò gwe de à Isaraila kũ odi Kanaanŏ b̀su zĩ ká n̄ wáronŏ yŏ à gwao

² de dŏ à z̀kana dada gb̄e kũ ò z̀kana dŏ yãro pinŏne. Buri pinŏn dí:

³ Filisitini kína gb̄enŏn sŏronŏ kũ Kanaanŏ pínki kũ Sid̄denŏ kũ Ivi kũ ò kú Lebana gukpidenŏ zaa Baali Emŏ kpia ari à g̀e pé Lebo Amata.

⁴ À n̄ tó de à Isarailanŏ yŏ à gwao, tó onigŏ yã kũ à dite n̄ dizinŏne Musa gáinŏ kũna.

⁵ Abire yãin Isarailanŏ v̀ute Kanaanŏ té kũ Itinŏ kũ Amŏrinŏ kũ Perizinŏ kũ Ivinŏ kũ Yebusinŏ.

⁶ Ò n̄ n̄enŏgb̄enŏ sè nŏ ũ akũsŏ ò n̄ n̄enŏgb̄enŏ kpàzã buri pinŏ négŏgb̄enŏa, akũ ò dò n̄ tãnanŏi.

Ōtonieli

⁷ Isarailanŏ yã kũ Dikiri yeiro kè. Dikiri n̄ Luda yã sãngu, akũ ò dò Baalii kũ Asatorŏ.

⁸ Akũ Dikiri pŏ f̄ényĩ à n̄ yía Mesŏpotamia b̀su kína Kusãrisataimua, akũ ò z̀ò bl̄ene ari w̄e sŏraakŏ.

⁹ Kũ ò sŏ dò Dikirinŏ, akũ à surabarii b̀ónne, àkũm̄e Kalebu dakũna Kenazi né Ōtonieli ũ. Àkũ mé à n̄ bó.

10 Dikiri Nini sùà, akū à yā gògò Isarailanɔne à dònne are zìi gūn. Dikiri Mesopotamia bùsu kína Kusárisataimu nàne a ɔĩ, akū à gbāna m̀nne.

11 Akū ń bùsuu gò katena aafia wè bupla ari Kenazi né Ɔtonieli gèe à gào.

Eudu

12 Isarailanɔ era ò yā kū Dikiri yeiro kè do, akū Dikiri tò Mɔabu kína Egelɔni gbāna m̀nne yā vāni kū ò kèe pì yāi.

13 Egelɔni Amɔninɔ kū Amalekinɔ nàawa, akū ò sù ò lète Isarailanɔa ò wète dominalide s̀i.

14 Isarailanɔ z̀o blè Mɔabu kína Egelɔnine ari wè baro plansari.

15 Akū ò ɔ̀ do Dikirine, akū à surabarii b̀nne, àkūme Gera né Eudu, Biliaminu buri ũ. Ɔedeme. Isarailanɔ a z̀i táfe bo Mɔabu kína Egelɔnine.

16 Eudu fène lékplade pì a gbàna kà gàsákuru do. À nà a gbáda ɔplaa a uta z̀ite,

17 akū à gèe à táfe b̀ Egelɔnine. Egelɔni s̀ bi gbè m̀dememe manamana.

18 Kū Eudu kū gbè kū ò táfe sè ò gèeɔnɔ táfe b̀ne ò làka, akū Eudu a gbè p̀nɔ gbàre zén.

19 Akū à era tana kū à kú Giligala sare à sù kína pì kīnaa do à pì: Má asiriyā vī mà onne. Akū kína p̀i pì: À tó mà yā ma, akū a ìba kū ò kú kāaonɔ b̀te.

20 Egelɔni vutena ado kpé musu ãampakia, akū Eudu nài à pì: Má yā kū à b̀ Luda kīnaa vī mà onne. Kū kína p̀i f̀te a gbàaa,

21 akū Eudu a fène gà à wòto a ɔpla gbádaa kū ɔzeo, akū à a z̀o a gberɛa.

22 Akū fēne pìi gè a gberen kū a páo pínki ari à bò a kpé. Eudu dí fēne pìi wotoro ari a gberé nísi dàala.

23 Eudu bò kpéleleá à kpé ãampaki pìi zé tàta à mòda kà.

24 A bona gbera Egeloni zìrinŋ sù ò è ãampaki pìi zé tatana ò kà, akū ò pìi: Ke àten bñnikpe ke kpé ãampakian yá?

25 Òteni a dā ari ò bídi kè. Kū ò è adi zé wēñnero, akū ò mōne sè ò wè ò gè ò n dikiri è wutena zīte gè ũ.

26 Gŋŋ kū òten kína dā le, Eudu bàa lè à dò tāna pìnci à tà Seira.

27 Kū à kà gwe, à tò ò kuru pè Eflaimu gukpiden, akū Isarailanŋ kipa kāao kpinŋa, Eudu dōñne are.

28 À pìñne: À témai, zaakū Dikiri á ibere Mōabunŋ nàáre á ōī. Ò tēi, akū ò Yoda bikūki kū àdi gé Mōabunŋ būsun sì, odi we gbēke bikū doro.

29 Zī birea ò Mōabu gŋ gbānanŋ dēde dúbu kuri taka bà, n gbēke dí boro.

30 Zī kua Isarailanŋ gbāna mò Mōabunŋne, akū n būsuu gè katena aafia ari wè basiikŋ.

Samaga

31 Eudu gbera Anata né Samaga Filisitininŋ dēde gbēnŋn wāa aakŋ kū zùdāgoŋŋ. À Isarailanŋ sura bà se.

4

Debora kū Barakio

1 Kū Eudu gà, Isarailanŋ èra ò yā kū Dikiri yeiro kè dŋ.

² Akū Dikiri ní yía Kanaa kína Yabī kū à vutena Azoa. A zìkarinŋ gbē zōkō tón Sisera. A bēn Arose Goyimu.

³ À sōgo m̀p̀p̀nŋ vī m̀n wàa siikō kū basŋroo. À gbāna m̀ Isarailanŋ pāsīpāsī ari wè baro, akū Isarailanŋ s̀ d̀ Dikirinε.

⁴ Gŋrŋ birea nŋgbē annabi kū òdi pinε Debora, Lapido nanŋ de Isarailanŋ yāgŋgŋri ũ.

⁵ Àdi yā gŋgŋrīnε a domina lí gbáru Rama kū Betelio dagura Eflaimunŋ gukpiden. Isarailanŋ digŋ gé a kīnaa gwe.

⁶ Akū à Abinŋamu né Baraki kū à kú Kedesi, Nafatalinŋ b̀sun sisi à pinε: Dikiri Isarailanŋ Luda p̀ ñ fute ñ gé Nafatalinŋ kū Zebuluninŋ sé gbēnŋn d̀bu kuri ñ gé k̀nwo Tabo kpia.

⁷ Dikiri ni Yabī zìkarinŋ gbē zōkō Sisera gáte à su k̄ao Kisŋ swai kū a sŋgonŋ kū a zìkarinŋ dasidasi, gwen ani a nannε n ŋn.

⁸ Akū Baraki pinε: Tó ĩni gé k̀mao dé, mani gé. Tó ĩni gé k̀mao s̀ro, mani géro.

⁹ Akū Debora p̀: Mani gé k̀nwo, ama kū n ò le, adi ke n tó mé ani boro. Nŋgbēn Dikiri ni Sisera nanε a ŋ sà. Akū Debora fute à gèε k̄ao Kedesi.

¹⁰ Akū Baraki Zebuluninŋ kū Nafatalinŋ k̄kara Kedesi, akū à dà zén gèεε kū gbēnŋn d̀bu kurii pinŋ. Debora kú ñ t́.

¹¹ Keni buri Eberu b̀ Keninŋ b̀sun yā, à s̀ à b̀raa k̄te gbiri lí kū à kú Zananimu gbáru Kedesi sare. Keninŋ bi Musa anzure Obabu burinŋ domε.

¹² Ò p̀ Siseranε Abinŋamu né Baraki gèε Tabo kpia,

13 akū à a sōgo m̀p̀p̀ǹǹ k̀k̀k̀ara m̀ǹ ẁàa siik̄s k̄u bas̄̄oro k̄u z̄ikari k̄u ò kú k̀àaoǹ. Bona zaa Arose Goyimu, ò g̀èè Kis̄ swai.

14 Akū Debora p̀i Barakin̄: Ñ g̀é, zaakū gb̄aran Dikiri ni Sisera nann̄ n̄ ɔ̄. À de Dikiri d̀onn̄ are k̀ò fá. Akū Baraki k̄ipa Tabo kpia k̄u z̄ikari gb̄en̄n̄ d̀úbu kurii p̀ǹ.

15 Dikiri tò Sisera k̄u a s̄ogon̄ k̄u a z̄ikarin̄ f̀àk̄ōa Baraki f̀ēnad̄n̄, akū Sisera b̀ò a s̄ogon̄ à b̀àa l̀è.

16 Baraki p̀èè Sisera z̄ikarin̄ k̄u ñ s̄ogon̄i ari Arose Goyimu. Gwen à ñ d̀ed̄n̄ k̄u f̀ēnd̄ao ñ p̀inki, bee gb̄è m̀ǹ do adi ḡoro.

17 Akū Sisera b̀àa l̀è g̀èè à g̀èè Keni buri Eberu nan̄ Yaeli kuta k̄inaa, zaakū Azo k̄ina Yab̄i k̄u Eberu bed̄n̄ k̄ō ỳà m̀à ỳà.

18 Yaeli b̀ò à d̀àale à p̀i: Ñ m̀ó ñ g̀ē kp̄én, Baa. Ñ g̀ē! Ñsun t̀ó v̄ina n̄ k̄uro. K̄u à g̀è, akū n̄gb̄è p̀i b̀oroḡo d̀àala,

19 akū Sisera p̀in̄: Ími teni ma d̄e. Ñ ma gba í m̀à mi. Akū à v̄i t̀uruu s̀è à d̀an̄ è m̀i, akū à èra à b̀oroḡo d̀àala.

20 Sisera p̀in̄: Ñ z̄e kp̄élele. T̀ó gb̄èke s̀ù à n̄ la à p̀i, gb̄èke kú la ỳà, ñ pin̄, oi.

21 Kpasa'i a s̀è, a gb̄ana làka, akū Eberu nan̄ Yaeli kuta k̀áro s̀è k̄u éreo à ǹào Siserai t̄ēn̄, akū à k̀áro p̀i p̀è a m̀i'are kp̄adoa à p̀a ari à g̀è à g̀èè à z̄ĩte k̀ù, akū à g̀à.

22 Baraki s̄ò àten p̀èè Siserai, akū Yaeli b̀ò à g̀èè à d̀àale à p̀i: Ñ m̀ó m̀à gb̄è k̄u n̄teni w̄ete m̀onn̄. K̄u à g̀è kp̄én, akū à Sisera è wutena, à g̀à k̄u k̀ároo pena a m̀i'are kp̄adoa.

²³ Zĩ birea Luda Kanaa kína Yabĩ b̀usa Isarailanɔnɛ.

²⁴ Akũ Isarailanɔ pāsĩke ten kara ari ò gèè ò Kanaa kína Yabĩ d̀èo.

Akũ ǹ b̀usuu g̀ò a laakariia ari ẁè bupla.

6

Midiānɔ t̄s̄na Isarailanɔ

¹ Isarailanɔ èra ò yā kũ Dikiri yeiro k̀è d̀o, akũ Dikiri ǹ ná Midiānɔnɛ ǹ ɔĩ ari ẁè suppla.

² Kũ Midiānɔ ten ɔ t̄s̄m̄ma, akũ Isarailanɔ utekinɔ k̀èk̀e gukpidenɔn kũ gb̀èwɛɛnɔ kũ s̀èntɛpɔɔtuɔ.

³ Tó ò p̀ó t̄s̄, Midiānɔ kũ Amalekinɔ kũ ifāboki kpa buri pāndenɔ d̀i su ò léteṛm̄mame.

⁴ Òdi su ò b̀ura káte ǹ b̀usun, akũ òdi ǹ burapɔnɔ yakañɛ ari à gé péo Gazaa. Òdi p̀óke tó Isarailanɔnɛro ke s̄a ke z̀u ke zaaki.

⁵ Òdi su kũ ǹ p̀ókādenɔ kũ ǹ bizakutanɔ dasidasi lán sutɛnɔ bà. Gb̀èke dig̀ò m̀ók̄nɔ kũ ǹ lakuminɔ lé d̄s̄ro. Òdi su ò b̀usuu yakame.

⁶ Midiānɔ Isarailanɔ dà takasi gũn, akũ ò wiki l̀è Dikiria.

⁷ Kũ ò wiki l̀è Dikiria Midiānɔ yā musu le,

⁸ akũ Dikiri annabii b̀òñɛ à p̀i: Makũ Dikiri Isarailanɔ Luda ma p̀i ma á bó z̀òb̄len ma á b̀óte Misila.

⁹ Ma á bó Misilanɔ ɔĩ kũ gb̀è kũ ò ɔ t̄s̄áwanɔ ǹ p̀ínki ma péṛmaáre, akũ ma ǹ b̀usuu kpàáwa.

¹⁰ Kũ ma piáre makũme Dikiri á Luda ũ, àsun Am̄ri kũ á kũ ǹ b̀usunno t̄ānanɔ gbagbaro, akũ a gi ma yā mai.

Dikiri Malaika bo à suna Gidiɔnwa

11 Dikiri Malaikaa sù à vùte gbiri lí gbáru zaa Ōfla, Abieza buri Yoasi be wēte. A nē Gidiŋ ten pówε gbē geepi'ifēki wēen de Midiānŋ sún a ero yāi.

12 Kū Dikiri Malaikaa bò à sù, à pìne: Gō gbāna, Dikiri kú kūnwo.

13 Akū Gidiŋ pìne: Baa, tó Dikiri kú kūoo, bóyāi yā dínŋ ó lé pínkii? Daboyā kú ó denŋ a yā bàbawεrenŋn kú mámeε? Ò pì Dikiri ó bóte Misila, ama tera à pā kpàwái, akū à ó ná Midiānŋne n̄ ǎ.

14 Akū Dikiri arε d̄ba à pì: N̄ gé kú gbāna kú n̄ v̄io n̄ Isarailanŋ bo Midiānŋ ǎ. À de makū mé ma n z̄i fá.

15 Akū Gidiŋ a là à pì: Baa, mani f̄s mà Isarailanŋ bo derameε? Ma ɔn mé à k̄iana Manasenŋ té akūsō makūme f̄iti deŋla ma de bedenŋ té.

16 Dikiri wèa à pì: Manigō kú kūnwo, ñni Midiānŋ ne lán gbē mèn do bà.

17 Akū Gidiŋ pìne: Tó ma n p̄onna lè, n̄ sèeda m̄m̄ene de màgō d̄s kú m̄k̄ōn mé n̄ten yā o kūmao.

18 N̄sun go laro ari mà su. Mani sunne kú gbao mà ditenne. Akū à wèa à pì: Manigō kú la ari n̄ su.

19 Gidiŋ gèε à blène dè à kèke, à burodi futenasari kè kú w̄isiti kiloo kuriio. À n̄b̄ɔɔ kà t̄ankon à d̄o kà d̄ò'oron à sùo gbiri lí pì gbáru gwe, akū à d̄itene.

20 Luda Malaikaa pìne: N̄ n̄b̄ɔ kú burodii sé n̄ káte gbè d̄ík̄inaa n̄ d̄o kúa. Akū à kè le.

21 Akū Dikiri Malaikaa gò kú à kūnaa z̄ò n̄b̄ɔ kú burodii p̄iioa, akū té bò gbèε p̄i gūn à k̄ū n̄b̄ɔ kú burodii p̄iiooa, akū Dikiri Malaikaa p̄i dibi lè.

22 Kū Gidiŋ d̄s Dikiri Malaikaame, à pì: É'e! Dikiri Luda, ase n Z̄irin ma wé sīale t̄ēt̄ēt̄ē yá?

23 Akū Dikiri pìne: Ñgõ kú aafia! Ñsun tó vīna n kūro. Ñni garo.

24 GidiƆn Dikiri gbagbaki bò gwe, akū à tó kpà gu pìne Dikiri Aafiade. À kú Ɔfla Abieza gwe ari kū a gbārao.

Tāna gbagbaki gboronaa

25 Zī birea gwāani Dikiri pìne: Ñ n de zùsa kū à kà wè suppla kū ñ Baali gbagbaki kū n de vī gboro ñ Asera lí kū à ze a sare zõ ñ ne.

26 Ñ makū Dikiri n Luda gbagbaki bo a zéa sīsī díkīna musu. Ñ Asera lí kū n zõ sète yàka ũ ñ sa'opo kū òdi ká tén à té kū oma kū zùu pìio.

27 Akū GidiƆn a zīkerinƆ sè gbēnƆn kuri à kè lākū Dikiri òne nà. Kū àten vīna ke a de bedenƆne kū wētedenƆ yāi, adi we à kè fānantēro, sé gwāani.

28 Kū wētedenƆ fùte kƆnkƆ, ò è ò Baali gbagbaki gbòro ò Asera lí kū à ze a sare zõ ò nè ò sa ò kū zùuo sa'oki dufu kū ò bòoa.

29 Akū ò kō làla: Dí mé à kè lee? Kū ò dònýĩ ò gbèkagbeka, akū ò mà ò pì: Yoasi né GidiƆn mé à kè.

30 Akū wētedenƆ gèe ò pì Yoasine: Ñ bo kū n néo ò a de, zaakū à Baali gbagbaki gbòro akūsõ à Asera lí kū à ze a sare zõ à nè.

31 Akū Yoasi pì gbē kū ò likaainƆne: ÁkōnƆ mé áni yā sí Baaline yá? ÁkōnƆ mé áni a bo yá? Oni gbē kū à yā sīne de ari gu gō gé dƆ. Tó tānan a ũ, à gí kū a zīdao a gbagbaki kū ò gbòro yāi.

32 Zī birean ò tó kpà GidiƆnne Yerubaali ò pì: Ò à tó kū Baalio, zaakū a gbagbakin à gbòro.

GidiƆn sèdagbekana Dikiria

³³ Midiānŋ kŭ Amalekinŋ kŭ ifāboki kpa gbē pāndenŋ kŋ kākara n̄ pínki ò bikù Yodaa, akŭ ò bùraa kàte Yezerili guvuten.

³⁴ Dikiri Nini gè Gidiŋ gŭn, akŭ à Abiezanŋ s̄isi kŭ kuruo de ò su ò téai.

³⁵ À gbēnŋ z̄i Manasenŋ bùsu gu s̄inda pínkia ò n̄ sísi se ò su ò téai. Akŭ à gbēnŋ z̄i Asanŋ bùsun kŭ Zebuluninŋ bùsuuo kŭ Nafatalinŋ bùsuuo. Akŭ ò sù ò kākara kŭńwo.

³⁶ Gidiŋ p̄i Ludan̄: Tó ĩni Isarailanŋ bo ma gāi lākŭ n a lé s̄emen̄e nà,

³⁷ n̄ gwa, maten̄ sākā kàte pówēgbēkia. Tó plí kpà sākā p̄iia ado akŭs̄ z̄ite ḡò kori, mani d̄s̄ sà kŭ ĩni Isarailanŋ bo ma gāi lākŭ n ò nà.

³⁸ Akŭ à kè ɛ. Kŭ gu d̄, akŭ à fùte kŋnkŋkŋnkŋ à sākā p̄i f̄ē, a í ta pà.

³⁹ Akŭ Gidiŋ p̄i Ludan̄: N̄sun p̄o f̄ē kŭmaoro. Má ye mà yā gbekamma ḡèn do d̄. N̄ tó mà gwa sākāa ḡèn do d̄. Adik̄ina sà, n̄ tó plí kpà z̄itea ado, sākā ḡò kori.

⁴⁰ Gwāani birea Luda kè ɛ. Plí kpà z̄itea gu s̄inda pínkia, sākā mé à ḡò kori ado.

7

Gidiŋ kŭ a gbēnŋ z̄iblena Midiānŋa

¹ Gidiŋ kŭ gbē kŭ ò kú k̄aonŋ fùte kŋnkŋ kākukaaku ò ḡè ò bùraa kàte Arodi ís̄ebokia. Midiānŋ bùra kú guvuten gubānduru kpa M̄ore s̄is̄iger̄ei.

² Akŭ Dikiri p̄i Gidiŋn̄e: Gbē kŭ ò kú kŭnwonŋ kè dasi, mani Midiānŋ nańne n̄ ɔ̄ro. Tó ma n̄ náńne n̄ ɔ̄, oni ĩa d̄ ò pi n̄ z̄ida gbāna mé à n̄ bó.

³ Ñ kpàkpa ke gĩa ñ piíne, gbě kũ swèè kèagu àten lukaluka, ade era. Akũ gbēnɔn dúbu baro awεεpla era, gbēnɔn dúbu kuri mé ò gǔ.

⁴ Akũ Dikiri pì Gidiɔnne: Ò kpé dasi ari tera. Ñ gé kũńwo í kĩnaa, mani n̄ pleplenne gwe. Gbě kũ ma ònne oni gé kũnwonɔ mé oni gé, gbě kũ ma ònne oni gé kũworonɔ s̄s̄ mé oni gǔ.

⁵ Kũ à gèe kũńwo í kĩnaa, Dikiri pìne: Ñ gbě kũ n è ò lé pète ía lán gbě bànɔ sé kpado kũ gbě kũ ò kùte n̄ kosoa ò í dà kũ ɔo òten minɔ.

⁶ Gbě kũ ò lé pète íanɔ gbēnɔn wàa do kpé basɔrome. Gbě kparanɔ s̄s̄ ò kùte n̄ kosoa ò í mì.

⁷ Akũ Dikiri pì Gidiɔnne: Mani Midiãnɔ naáre á ɔĩ kũ gbēnɔn wàa do kpé basɔro kũ ò lé pète íanɔ sà mà á bo. Ñ gbě kparanɔ gbare, n̄ baadi tá a bea.

⁸ Akũ Gidiɔn gbēnɔn wàa do kpé basɔro pìnɔ sè, ò gbě kũ òten tá benɔ zànanɔ kũ n̄ kurunɔ sìmma, akũ à n̄ gbáre.

Gidiɔn kú s̄s̄i musu, Midiãnɔ bùra kú guvuten a gěi.

⁹ Gwāani birea Dikiri yā òne à pì: Ñ fute ñ gényĩ n̄ bùran, zaakũ ma n̄ nánne n ɔĩ.

¹⁰ Tó vĩa teni n kũ ñ gényĩme, ñ kipa ñ gélee kũ n zĩkeri Purao

¹¹ ñ s̄a kpá yā kũ òten oi. Yā pì ni n gba swè de ñ gényĩ n̄ bùran. Akũ à kipa kũ a zĩkeri Purao ò nà n̄ bùra léi.

¹² Midiãnɔ kũ Amalekinɔ kũ ifáboki kpa gbě pāndenɔn katena guvuten n̄ pínki, ò kpá lán sutēnɔ bà. Odi f̄s̄ ò n̄ lakuminɔ nàroro, ò dasi lán ísirale bùsu'atē bà.

¹³ Kũ Gidiɔn kà gwe, à gběke lè, àteni a nana

baba a gbēndonɛ à pì: Ñ nana kũ ma ò ma. Ma è burodi bundurunna tɛn gbigiri kɛ, akũ à lètɛ ó bùran à sì bizakutaa, akũ kuta pì lètɛ kpɛdangara à g̃ katena.

¹⁴ Akũ a gbēndo pì pìnɛ: Yoasi né Gidiɔn, Isaraila buri fɛnɛdan n è gwe, adi kɛ pó pāndenlo. Luda Midiānɔ kũ ó bùraao nānɛ a ɔĩ pínki.

¹⁵ Kũ Gidiɔn nana pì yā mà kũ a bɔkɔtenaao, à donyĩ kè Dikirinɛ. Akũ à èra Isarailanɔ bùran à pì: À futɛ! Dikiri Midiānɔ nāwɛɛ ó ɔĩ.

¹⁶ À gbēnɔn wàa do kũ basɔɔroo pìnɔ kpàatɛ gā aakɔ, akũ à kuru kũ lo korio kpà n baadia. Akũ ò sètɛ sòtɔsòtɔ lo pìnɔ gũn.

¹⁷ À pìnɛ: Matɛn gé ari n bùra léa. Àgɔ ma gwa. Lákũ a è ma kè nà, à kɛ lɛ se.

¹⁸ À lika n bùraai pínki. Tó makũ kũ gbɛ kũ ò kú kũmaonɔ ó kuru pè, à á pó pé se à wiki lé à pi: Dikiri pómɛ kũ Gidiɔnwo.

¹⁹ Gidiɔn kũ gbēnɔn basɔɔro kũ ò kú kãaonɔ kà bùra léa lizāndo gudākpārinɔ kɔ lilinkɛnaa gbera g̃nɔ. Akũ ò n kuru pè n pínki, ò lo kũ ò kũnanɔ wìwi.

²⁰ Akũ gā aakɔ pìnɔ baadi a kuru pè ò n lonɔ wìwi. Ò sètɛnɔ kũna ɔzɛn, ò kuru kũ òtɛn pɛnɔ kũna ɔplan. Akũ ò wiki lè ò pì: Dikiri kũ Gidiɔnwo fɛnɛdame.

²¹ Baadi zɛ a gbèn likana bùraai, akũ bùradenɔ fùtɛ ò lèkɔa kũ wikio ò bàa lè.

²² Kũ ò kuru mèn wàa do kũ basɔɔronɔ pè lɛ, Dikiri tò bùraa pì denɔ kɔ dèdɛ kɔ tɛnɛ kũ fɛnɛdao. Zìkarii pìnɔ bàa lè ò tà Bɛtɛsita kũ Zererao ari Abɛli Mɛɔla léa Taba kpa.

²³ Ò Nafatalinɔ kũ Asanɔ sisi kũ Manasenɔ n

pínki, akū ò pète Midiānɔi.

²⁴ Akū Gidion gbēnɔ zì ò gèe Eflaimunɔ gukpiden pínki, ò pìñne: À kipa à gé Midiānɔi. À zé zǝ́ñne Yoda bikúkinɔa ari Betebara. Akū ò Eflaimunɔ sisi n pínki ò gèe ò zé zǝ́ñne Yoda bikúkinɔa ari Betebara.

²⁵ Akū Eflaimunɔ Midiā kínanɔ kù gbēnɔn pla, Orebu kù Zebu. Ò Orebu dè gbèe sare, kù òdi pi tera Orebu gbèe. Ò Zebu dè dɔ, gu pìn òdi pi tera Zebu geepi'ifēki. Akū ò era ò pè Midiānɔa. Akū ò kína pìnɔ m̀i zǝ́zǝ ò gèe Gidionne Yoda bara dire.

8

¹ Eflaimunɔ Gidion là ò pì: Bó yā mé à tò n kèwewe lee? Kū nten gé zì ká kù Midiānɔ, akū nídi ó sísiroo? Akū ò yāketè kài le manamana,

² akū à pìñne: Bón ma kè kù à kà á pó ũu? Ákōnɔ Eflaimunɔ geepi kōnɔwena mana de ókōnɔ Abiezano geepikēkenala.

³ Luda Midiā kínanɔ Orebu kù Zebuoo nàáre á ɔ̃. Bón ma f̃ ma kè kù à kà á pó ũu? Kū à òñne le, gbasa n pɔfē kpàte sà.

Zeba kù Zalamunao dedenaa

⁴ Gidion kù a gbē gbēnɔn wàa do kù basɔronɔ kpé òten pète Midiānɔi, bee kù n gbāna bùsa. Kū ò kà Yodai, akū ò bikù.

⁵ Akū à pì Sukodenɔne: À ma gbēnɔ gba póble. N gbāna bùsa akūs̄ má kpé maten pète Midiā kínanɔ Zeba kù Zalamunaoi.

⁶ Akū Suko gbē zǝ́kōnɔ pì: Zeba kù Zalamunao gè n ɔ̃ kòn yá? Bón tò óni n zìkarinɔ gba póblee?

7 Gidiŋ wèrma à pì: Zaakū a ò le, tó Dikiri Zeba kū Zalamunao nàmeŋ ma ɔĩ, mani á ke yákiyaki kū gbáranna lèeo.

8 Zaa gwe à gèe Penieli, akū à wé kèrma le do. Penielidenɔ wèa lákū Sukodenɔ wèa nà do,

9 akū à pìŋne se: Tó ma ge ma su aafia, mani gudákpáki lei díkīna gboro.

10 Zeba kū Zalamunao kú Kako kū n zìkarinɔ gbēnɔn dúbu gēro. Ifāboki kpa zìkari kū ò gōnɔn gwe. N fēnedadenɔ gāga gbēnɔn dúbu basuddo.

11 Gidiŋ lagatarinɔ zé sè Nɔba kū Yɔgbɛao ifāboki kpa, akū à sì zìkarii pìnɔ té gɔɔ kū ò sà n zīda yān.

12 Midiā kīna pìnɔ Zeba kū Zalamunao bàa lè, akū à pèteŋyī à n kūkū, akū à tò n zìkarinɔ lèkōa n pínki.

13 Kū Yoasi né Gidiŋ bò zīlan àten su, à bòte Eresi Gbèkpakotozen,

14 akū à Suko kefenna ke kū à a làla yāi, akū kefenna pì Suko gbē zōkōnɔ tó kēne takadan gbēnɔn baaakō akuri awēsuppla.

15 Akū Gidiŋ gèe à Sukodenɔ lè à pì: Zeba kū Zalamunaoŋ dí. A ma lalandii kè yā a pì, Zeba kū Zalamunao dí gē ma ɔĩ kòro. Áni fō à ma gbē kū n gbāna bùsanɔ gba póblero.

16 Akū à wēte pì gbē zōkōnɔ pìnɔ kūkū à n ké yákiyaki kū gbáranna lèeo, ò dō.

17 Akū à gèe à Penieli gudákpáki lei gbòro à wēte gōgbēnɔ dède.

18 Akū à Zeba kū Zalamunao là à pì: Gbē kū a n deŋde Tabonɔn de deramee? Ò wèa ò pì: Ò de lán n bàme, n bona de lán kīnanenɔ bà.

19 Akū Gidion pìnnε: Ma v̄ini dadok̄ñɔdenɔn gwe. Tó a n̄ tó yá, kū Dikirio mani á dedε.

20 Akū à pì a daudu Yetanε: Ñ fute ñ n̄ dedε. Né pì dí a f̄ñeda wotoro, v̄ina a kù, zaakū né f̄itinnε.

21 Akū Zeba kū Zalamunao pì: Ñ fute ñ ó dedε n z̄ida. Baadi kū a gb̄anaomε. Akū Gidion f̄ute à n̄ dedε à m̄z̄ã kū ò dada n̄ lakuminɔ wakaanɔ b̄tε.

22 Isarailanɔ pì Gidionnε: Ñ ḡó ó m̄ide ũ kū n burinɔ. Zaakū m̄ok̄ñ mé n̄ ó bó Midiãɔ ɔ̄.

23 Akū Gidion pìnnε: Mani ḡó á m̄ide ũro, bee ma né. Dikirimε á k̄ina ũ.

24 Akū à èra à p̄innε: Maten wé keáwa: Á baadi p̄sã kū à sir̄mma kp̄ama m̄en dodo. Midiãɔ diḡɔ wura p̄sã dana, zaakū Sumaila burinɔmε.

25 Ò p̄inε: Óni kp̄amma kū n̄εεεo do. Ò biza kp̄atε, akū baadi p̄sã kū à sir̄manɔ d̄an m̄en dodo.

26 Wura p̄sã kū à gb̄ekar̄mma p̄inɔ tikisii kà kiloo baro, m̄z̄ãɔ kū p̄sãɔ kū aruk̄imba t̄era kū Midiã k̄inanɔ dananɔ kū m̄z̄ã kū ò dada n̄ lakuminɔ wakaaanɔ baasi.

27 Akū à pì m̄àsokεbɔ ũ à p̄etε a be w̄eten zaa ɔ̄fla. Akū Isarailanɔ p̄ãp̄ã kè ò d̄oi n̄ p̄inki, akū à ḡò tankutε ũ Gidionnε kū a bedenɔ.

28 Len Isarailanɔ Midiãɔ gb̄ana bùsa le. Midiãɔ dí le ò m̄i b̄ò doro. Akū Isarailanɔ bùsu ḡò katena aafia Gidion ḡɔɔ ari w̄è bupla.

Gidion ganaa

29 Yoasi né Gidion ḡεε à v̄utε a bea.

30 A néḡɔgb̄ē kū à n̄ ínɔ gb̄ēnɔn baaak̄ɔ akurimε, zaakū a n̄ɔnɔn dasi.

31 À n̄ɔpose v̄i d̄ɔ zaa Sekemu kū à néḡɔgb̄ē ì k̄aaɔ, akū ò tó kp̄anε Abimεleki.

³² Yoasi né Gidiɔn gà a wɛ̀managɔɔa, akū ò a mira kpàkūsū kū a de pɔo zaa Ɔfla Abieza.

³³ Kū Gidiɔn gà gɔ̀nɔ, akū Isarailanɔ ɛ̀ra ò pāpā kè ò dò Baalii. Akū ò tãna kū òdi pi Baalibakakukūoo pète n̄ dikiri ũ,

³⁴ akū Dikiri n̄ Luda kū à n̄ bó n̄ ibere kū ò likańyĩ kpa s̄inda pínkianɔ ɔĩ yā s̄àngu.

³⁵ Odi gb̄eke ke Gidiɔn kū òdi pine dɔ Yerubaali bedenɔne yā mana kū à kèńne pínki musuro.

13

Samusi inaa

¹ Isarailanɔ ɛ̀ra ò yā kū Dikiri yeiro kè dɔ, akū Dikiri n̄ ná Filisitininɔne n̄ ɔĩ ari wɛ̀ bupla.

² Gɔ̀gb̄e ke kú Zɔra, Dã burime, a tón Manɔa. A nanɔ bi paramɛ, adi né iro.

³ Dikiri Malaikaa bò à sù nɔgb̄e p̄ia à p̄i: N̄ ma! Paramɛ n̄ ũ, n̄di né iro, ama ĩni nò sí n̄ né í gɔ̀gb̄e ũ.

⁴ N̄ laakari ke! N̄sun wɛ̀ ke í gb̄ana ke miro. N̄sun t̄e ke blero.

⁵ ĩni nò sí n̄ né í gɔ̀gb̄e ũ. Ḡe sún na né p̄i m̄iario, zaakū anigɔ de Luda pó ũme zaa a igɔɔ. Ākū mé ani na Isarailanɔ bonaaa Filisitininɔ ɔĩ.

⁶ Akū nɔgb̄e p̄i ḡe à ò a zãne à p̄i: Luda gb̄eke sù ma k̄inaa. Tó n̄ a è, à de lán Luda Malaikaa bà à naasi v̄i manamana. Mádi a la tó máme à bònlo, akūš̄ adi a tó om̄en̄ero.

⁷ À p̄imene mani nò sí mà né í gɔ̀gb̄e ũ. À p̄imene m̄asun wɛ̀ ke í gb̄ana ke miro, akū dɔ m̄asun t̄e ke blero, zaakū né p̄i nigɔ de Luda pó ũme zaa a ina gɔɔ ari a wɛ̀ndi lén.

8 Akū Manᵛa wé kè Dikiria à pì: N yā nna Dikiri! N̄ tó gbē kū n zī era à su dᵛ à yā kū óni ke kū né pìio a inaa gbera dawεε.

9 Luda Manᵛa yā mà, akū Luda Malaikaa pìi èra à sù nᵛgbē pìia gᵛᵛ kū à kú bura. A zā Manᵛa kú kāao gwero,

10 akū à kè likalika à bàa lè à gèε à òne à pì: Gᵛgbē kū à bò à sùma zī kùà kù dí dᵛee!

11 Manᵛa fùte à tè a nanᵛi. Kū à kà gᵛgbē pì kīnaa, à a là à pì: Mᵛkᵛn mé n yā ò kū ma nanᵛo yá? À wèa à pì: Makūme!

12 Akū Manᵛa a là à pì: Tó n yā pìi pàpa, né pì nigᵛ de deramεε? Bó zīn anigᵛ keε?

13 Dikiri Malaikaa wèa à pì: N nanᵛo gᵛ yā kū ma òne kūna pínki.

14 Àsun geepi lí pᵛke blero. Àsun wē ke í gbāna ke miro. Àsun tè ke blero. Àgᵛ yā kū ma ditenε kūna pínki.

15 Akū Manᵛa pìne: N yā nna, n̄ ze gīa ari ò blène bᵛᵛ kekεne.

16 Dikiri Malaikaa wèa à pì: Bee tó ma gᵛ la, mani n pᵛke blero. Tó n sa'opᵛ kū òdi ká tén à té kū soru kè, n̄ o Dikiria. Manᵛa dí dᵛ kū Dikiri Malaikaamero,

17 akū à a là à pì: N tón deramεε? Tó yā kū n òo pìi kè, óni sáabu kenne.

18 Dikiri Malaikaa wèa à pì: Bóyāin nteni ma tᵛ gbekaa? Tᵛ bonsarεme.

19 Akū Manᵛa blène bᵛᵛ kū à flawaa sè à Dikiri gbàgbao gbè ke musu. Kū Manᵛa kū a nanᵛo ten gwa, akū Dikiri yābonsarε kè

20 à tò té bò sa'oki pìn à fùte musu, akū Dikiri

Malaikaa fùte tévuraa pìi gūn à tà musu. Kū Manṓa kū a nanṓo è le, akū ò wùte nèsele kutena.

²¹ Dikiri Malaika dí era à sù Manṓa kū a nanṓoaa doro, akū Manṓa dṓ sà kū Dikiri Malaikaame.

²² Manṓa pì a nanṓne: O gan yee! Zaakū o Luda è kū wéó.

²³ Akū a nanṓ pìne: Tó Dikiri ye à ó demε, de adi sa kū o òa kū flawaao síro, de adi yā dínṓ owerero, akūsṓ adi yā pì mṓwerero.

²⁴ Nṓgbē pì né ì gṓgbē ũ, akū à tó kpàne Samusi. Né pì zṓkṓ kù, akūsṓ Dikiri arubarikaa dànε.

²⁵ Dikiri Nini nà zíkεnaaa a gūn gṓrṓ kū à kú Dānṓ buran, Zṓra dagura kū Esetaoluó.

14

Samusi nṓsena Filisitininṓ té

¹ Samusi gèe Timina, akū à Filisitini nénṓkpare ke è gwe.

² Kū à sù, akū à pì a de kū a daone: Ma Filisitini nénṓkpare ke è zaa Timina. À gé à a wetemene mà sé nṓ ũ.

³ Akū a de kū a dao pìne: Nṓ kú n danenṓ ke n burinṓ ténloo? Akū ĩni gé ò nṓ sé Filisitini gyṓfṓrṓdenṓ té yá? Akū Samusi pì a dene: Ñ gé ò a wetemene dé, zaakū nṓkpare pìn má yei.

⁴ A de kū a dao dí dṓ kū yā pìi bṓ Dikiri kīnaanlo, zaakū Dikiri ten zé wete à yā mṓ Filisitininṓnemε. Gṓrṓ birea Filisitininṓ mé òten kí ble Isarailanṓa.

⁵ Akū Samusi ten gé Timina kū a deo kū a dao. Kū ò kà Timina geepi bura, músune bṓrṓṓ bṓ Samusii àten pūtā.

⁶ Dikiri Nini sùà, akū à músuu pìi kù à kèkõre lákū blène bòrɔɔn à kèkõre bà. À pòke kùna a ɔĩ sōro. Adi yā kū à kèe pì o a de ke a danero.

⁷ Akū à gèe à yā ò kū nɔkpare pìio, nɔkpare pì sō à kène mana.

⁸ Kū à gɔɔ pla kè, à fùte àten gé nɔ pì sé, akū à líte à gèe músu gèe pì gwa. Akū à è zónɔ sàa dɔ a gèea ari ò í kè.

⁹ Akū à ɔ dān à a sàa gā à wòto àten ble, akū àten táo. Kū à kà a de kū a dao kīnaa, à lííne ò blè, ama adi oñne kū a bò músu gèe gūmmero.

Samusi gara kutu dana Filisitininɔne

¹⁰ A de gèe nɔkpare pì kīnaa, akū Samusi pɔnna pòble kèñne lákū nɔserii dī ke nà.

¹¹ Kū à sù, ò kefennanɔ sīsì gbēnɔn baraakuri ògō kú kāao.

¹² Akū Samusi pìíne: Má gara kutu ke vī mà daáre. Ari pòblena gɔɔ suppla dí gé papao, tó a fō à gara pìi bòmene, mani biza kpááwa pìi baraakuri kú utao waka baraakuri.

¹³ Tó ádi fō à bòmene sōro, ákōnɔ mé áni biza pìi baraakuri kú uta waka baraakuriio kpáma. Akū ò pìne: Ñ ñ gara pìi dawere ò ma.

¹⁴ À pìíne:

Pòble bò pòsorii gūn,

pó nna bò pò gbána gūn.

Akū odi fō ò gara pìi bòro ari gɔɔ aakō.

¹⁵ A gɔɔ siikōdea ò pìi Samusi nanɔne: Ñ òndō ke n zāne à gara pìi bowere. Tó lenlo, óni n kpata kú n de bedenɔ. Ase a ó sísi de à ó pónɔ síwámee?

¹⁶ Akū Samusi nanɔ ten ɔɔ dɔne à pì: N zāmagu! N yemairo! N gara ke dà ma gbēnɔne, akūsō nídi a

bona omenero. Akū à pìne: Mádi o ma de ke ma danero. Bó mé à tò mani onnere?

¹⁷ Àten ó dɔne ari gɔɔ suppla pìi gèe à pàpao. A gɔɔ supplade pìn akū Samusi gara pìi bònè kū à nàkaraa yāi, akū a nɔ pìi gèe à ò a gbēnɔne.

¹⁸ A gɔɔ suppladea ari ifāntē gō gé gē kpén wēte pìi kefennanɔ pìne:

Bó nna mé à de zólaa?

Bó gbāna mé à de músulaa?

Akū Samusi pìinne: Tó adi ke a bú wì kū ma zùnunuoro, de ádi fɔ a ma gara pì bòro.

¹⁹ Dikiri Nini súa, akū à gèe Asakeloni à gōgbēnɔ dède gbēnɔn baraaakuri à ní pókasanɔ bòborúma, akū à gèe à kpà gbē kū ò a gara pì bònena. Akū à pɔ fē à tà a de bea.

²⁰ Akū ò Samusi nɔ pìi kū ò kpà a gbēnna kū à zè a sarea nɔ pì ségɔɔa.

15

Samusi tésōna Filisitininɔ buraa

¹ Kū à kè gɔɔ pla, burapɔnɔ kekegɔɔ kà, akū Samusi blènè bòrɔ kū à gèe a nɔ pì gwao. À pì: Má ye mà gē ma nanɔi kpén. Akū a nɔ pì de dí a gba zéro

² à pì: Maten da n yeimero, akū ma a kpà n gbēnnaa. A dakūna mana deala. Ñ a sé a gēne ũ.

³ Samusi pìinne: Tó ma yā vāni kè á Filisitininɔne sà, manigō taari vī doro.

⁴ Samusi gèe à gbēgbonnɔ kùkū wàa do kū basɔroo, akū à sèe yīyī térereterere. À gbēgbon pìnɔ vlā yīyīkōa plapla, akū à sèe pìi yīyī ní vlā pìnɔa.

⁵ À té nà sèè pìnɔa, akū à gbēgbon pìnɔ gbàre Filisitininɔ bura. Ní pówenɔ té kù pínki kù ní pówe gbàɔ kù ní geepi búɔ kù ní kùkpenɔ pínki.

⁶ Akū Filisitininɔ pì: Dí mé à yā dí taka kèwεεε? Akū ò pì: Samusime, Timina gbē anzuree. A anzuree pì a nɔ siame, akū à kpà a gbēnnaa. Akū Filisitininɔ gèè ò té sò nɔ pìia kù a deo.

⁷ Samusi pínne: Zaakū a kè le, mani kámma boro ari ma ge fina booáwa.

⁸ À si ní té à ní ké dúgudugu, ní dɛɛnaa pì gè onala, akū à gèè à vùte Etamu gbèwεen.

Filisitininɔ dɛɛna kù zaaki gerewao

⁹ Filisitininɔ gèè ò bùraa kàte Yudanɔ bùsun, ò dàgula ari Gerewa sare.

¹⁰ Akū Yudanɔ ní lá ò pì: Bóyāi a suwái kù zìioo? Akū ò pì: O su ò Samusi kùme, de ò kenε lákū à kèwεεε nà.

¹¹ Akū Yudanɔ gbēnɔn dúbu aakōnɔ gèè Etamu gbèwεεe kīnaa ò pì Samusine: Ní dō kù Filisitininɔ mé òten kí blewároo? Bó yān n kèwεεε gwee? À wèrīma ò pì: Pó kù ò kèmenen ma kèrīne.

¹² Akū ò pì: O su ò n yī ò n kpámma. Akū Samusi pì: À la damεne kù áni ma de á zīdaro.

¹³ Akū ò pīne: Oi! Óni n dero. Óni n yī kù bàaome ò n nañne ní oī. Akū ò a yī kù bà dufuo mèn pla ò bò kāao gbèwεεεε pì gūn.

¹⁴ Kū ò kà kāao Gerewa, akū Filisitininɔ sù ò daale, òten wiki léa. Dikiri Nini sù Samusia, akū bà kù ò a yīo a ɔnɔa muna kù, akū bàa pìnɔ zòzòkōre a ɔa.

15 À zaaki gè dufu gerewa è, akū à nàte à sè à gbēnɔn wàa sɔɔronɔ dèdèo.

16 Samusi pì:

Zaaki gerewan ma gbēnɔn wàa sɔɔronɔ dèdèo,
zaaki gerewan ma n̄ t̄t̄k̄s̄ao.

17 Kū à yā pì ò à làka, akū à gerewa pì zùkūna. Akū ò tó kpà gu pìine Gerewa Sìsī.

18 Ími a kù gbāna, akū à ɔ̀ d̀ Dikirine à pì: N tò makū n z̀bleri ma z̀i blè manamana, akū n̄ ye mà ga kù ímio mà léte Filisitini gyɔfɔɔdenɔ ɔ́ yá?

19 Luda Gerewa guwɛɛ l̀kotoo pàra, akū í b̀n. Samusi mì, akū a ẁndii sù à gbāna lè. Abire yāin òdi gu pì sísi Enakore. À kù Gerewa ari kù a gbārao.

20 Samusi yā g̀g̀ Isarailanɔne ari wè baro Filistininɔ kiblemmanagɔ.

16

Samusi Gaza gēki gbà gboronaa

1 Samusi gèe Gaza à karua ke è gwe, akū à gè à wute k̄āao.

2 Ò pì Gazadenɔne: Samusi kú la. Akū ò l̄ika z̀ gu p̄ii, òteni a d̄ā w̄ete ḡekia gwāani. Ò ȳite gwāani p̄ia ò pì: Tó gu d̀, óni a demɛ.

3 Samusi wute gwe ari lizāndo, akū à fute à gèe à w̄ete ḡeki gbàa kù kù a lípetena mèn planɔ à gà à wò kù a gbāngao l̄eɛɛ. À dà a ḡan à gèe à zùkūna s̄is̄i kù à are d̀ Eblɔnua musu.

Samusi kù Delilao

4 Abire gbera Samusi yè nɔgbē kei zaa Sɔreki guvuten, a tón Delila.

⁵ Akū Filisitini kínano gèè ò nɔgbê pìi lè ò pìnè: Ñ òndŏ kpátei de ñ le ñ a gbāna zŏkŏ pìi asiri dŏ kŭ lākŭ óni ke nà ò gbāna mɔneŏ. Tó o a yĩ bàao o a gbāna bùsa, ó baadi ni n gba andurufu ɔgɔ mèn wàa sɔɔro kŭ basɔɔroo.

⁶ Akū Delila pì Samusine: Ñ ñ gbāna zŏkŏ asiri omene kŭ deran oni ke nà ò n yĩ kŭ bàao ò n gbāna busao.

⁷ À wèa à pì: Tó ò ma yĩ kŭ kyā yĩda mèn supplao, abire mé ani ma busa màgŏ de lán baadi bà.

⁸ Filisitini kínano sù Delilane kŭ kyā yĩda kŭ adi kori keroo mèn suppla, akū à a yĩlo.

⁹ A kùrinɔn utena kpéne, akū Delila pì Samusine: Samusi! Filisitininɔn ze la díee! Akū à kyā pìnɔ kèkè lán bà mùkumukuu bà, odi a gbāna asiri dŏro.

¹⁰ Akū Delila pìnè: Nteni ma lalandi ke, nten éke tomeneme. Ñ omene sà lākŭ oni n yĩ nà.

¹¹ Akū à pìnè: Tó ò ma yĩ kŭ bà gbìgiri dufu kŭ odi zĩ keo kòro, ani ma busa màgŏ de lán baadi bà.

¹² Akū Delila bàa pìi sè à a yĩlo. A kùrinɔn utena kpéne, akū à pì: Samusi! Filisitininɔn ze la díee! Akū Samusi bà kŭ à dɔ a ɔaa pìi kèkè lán buu bàa bà.

¹³ Delila pìnè: Nteni ma lalandi ke ari tera. Nten éke tomene. Ñ omene sà lākŭ oni n yĩ nà? Akū à pìnè: Tó n ma mìkā gbāna mèn supplanɔ kŭ n dà àsan n tã lán gòdoo bà, tó n káro pèa, mani busa màgŏ de lán baadi bà. Delila tò i a sè, akū à a mìkā gbāna mèn suppla pìnɔ kŭ à tã lán gòdoo bà

¹⁴ à káro pèa. Akū à pì: Samusi! Filisitininɔn ze la díee! Akū à vù à àsaa pìi gà à wò kŭ a mìkào.

15 Delila èra à pìne dɔ: Ndìgɔ pi ní yemai, akūsɔ ndi ma náani keroo? N ma lalandii kè à kà gèñ aakɔ. Ndi n gbãna zɔkɔ asiri omenero.

16 Len àdigɔ nakaraa le kũ yã pìi takao lakanaa sari. Àteni a zīda yóyɔne ari à gèe à fù menaa à ye à ga.

17 Akū à yã kũ à kú a swèñ òne pínki sà à pì: Gě dí na ma mīia zikiro, zaakū ò ma ke Luda pó ũme. Tó ò ma mīi bò, ma gbãna ni bo ma gūn, mani busa màgɔ de lán baadi bà.

18 Kū Delila è à yã kũ à kú a swèñ òare pínki, akū à légbāzā kè Filisitini kīnanɔne à pì: À era à su gèñ do dɔ, zaakū à a sīnda pínki òmenɛ sà. Akū ò era ò sù a kīnaa, ò andurufuu pì kūna.

19 Delila tò i Samusi sè a gbála, akū à gɔgbē ke sisi. À a mīkã gbãna mèn suppla pìnɔ bò, akū à nà busanaa a gbãna pìi bò.

20 Delila pì: Samusi! Filisitininɔn ze la díee! Akū à vù àten da áni ke lán yã bà à a zīda bome. À dɔ kũ Dikiri a tonlo.

21 Akū Filisitininɔ a kũ, ò a wénɔ bòbo, akū ò gèe kãao Gaza. Ò mògotē kpàtii kpàne, akū ò a dà àten wísi ló kpésiran.

22 A mīkã pìi era à nà kunaa dɔ a bonaa gbera.

Samusi ganaa

23 Filisitini kīnanɔ kɔ kākara de ò ní tãna Dagɔni gbagba, akū òten pɔnna ke ò pì: Ó tãna ó ibere Samusi nãwɛɛ ó ɔĩ.

24 Kū Filisitininɔ a è, ò ní tãna sáabu kpà ò pì:
Ó ibere ó bùsuu dè,
à ó gbèñɔ dèdè dúgudugu,

akū ó tãna a nàwεε ó ɔĩ.

²⁵ Lákū n̄ pɔ kè nna nà, ò pì: À Samusi sísi à fàai pó kεwεε. Akū ò a bò kpésiran à yáadɔyã kèñne.

Kū ò a zè kpé gbègbano dagura,

²⁶ à pì kefenna kū à a ɔ kūnaanε: N̄ gé kūmao gbègba kū ò kpé kūnanɔ sare de mà ɔ nanaa mà gbãna lea.

²⁷ Tãnakpε pìi pà, gɔgbēnɔ kū nɔgbēnɔn kú gwe kū Filisitini kɔnanɔ n̄ pínki. Gbē kū ò kú kpé pìi musu kà gbēnɔn wàa gēro, kū ò sù Samusi fàai gwa.

²⁸ Samusi wé kè Dikiria à pì: Dikiri Luda, n̄ tó ma yã dɔngu. Luda, n̄ ma gba gbãna gènn̄ do dɔ de mà fɔna boo Filisitininɔa ma wé mèn pla yã musu.

²⁹ À ɔ nàna gbègba mèn pla kū ò kpé pì kūna guraguranɔa, a ɔpla kú a doa a ɔze kú a doa dɔ.

³⁰ À pì: N̄ tó mà ga kū Filisitininɔo! À kutuu kè, akū à ɔ yìpaa kū gbãnao, akū kpé pìi gbòro à s̄i Filisitini kɔnanɔa kū gbē kū ò kú a gūnnɔ n̄ pínki. Gbē kū Samusi n̄ dεde a gagɔɔanɔn dasi de gbē kū à n̄ dεde gɔɔ kū à kú kū wèndiiola.

³¹ A dakūnanɔ kū a de bedenɔ sù n̄ pínki ò a gèε sè ò tào, akū ò a mira kpàkūsū kū a de Manɔa póo, Zɔra kū Esetaoluo dagura. À yã gògò Isarailanɔε ari wè baro.

Luda yá takada kú Bisá yáo
Portions of the Holy Bible in the Busa language of
Nigeria

copyright © 2005 SIM International

Language: Bisá (Busa)

Translation by: SIM

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-10-10

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files dated 31 Aug 2023

8631d380-7d17-5581-abf9-174814e8ccc3